

гом парламенту Австрії (1891–1907), сейму Галичини (1894–1904), членом австр. палати панів (1917). 1893–1918 – член Галиц. шкільної ради, а 1918 – міністр освіти і віросповідань ЗУНР. Завдяки наполегливим зусиллям Б. у галиц. школах було впроваджено укр. мову. Він запровадив у шкіль. підручниках термін "українсько-руський". Автор багатьох підручників для шкіл і гімназій ("Руські читанки", 1870–71, 1882), статей з пед. тематики в газ. "Діло", "Шкільна часопис", "Газета шкільна". Був співробітником (1867) і редактором (1888–89) ж-лу "Правда", співпрацював у газ. "Діло". Протягом 1897–1914 видавав і редагував ж-л "Руслан", був редактором ж-лу "Учитель" (1889), видавцем і редактором ж-лу "Дзвінок" (1890). Видавав "Руську історичну бібліотеку" (Тернопіль–Львів, 1883–94; вийшло 12 томів). Невтомно працював і як історик та літературознавець ("Ставропігійське братство у Львові", 1896; "Історія України-Руси", 1904; "Історія української літератури", т.1–2, 1920–21). Помер у Львові, де й похований на Личаківському кладовищі. Архів Б. зберігається у відділі рукописів ЛНБ ім. В. Стефаника ІАН України та в родині Барвінських.

Тв.: Ставропігійське братство у Львові (1896); Виїмки з українсько-руської словесності для вищих середніх шкіл (1903);

Історія України-Руси (1904); Виїмки з народної літератури українсько-руської XIX віку (1905); Оповідання з всевітньої історії (1910); Спомини з мого життя (ч.1–2; 1912–13); Історія української літератури (т.1–2; 1920–21); Коротка історія українського народу (1926).

Літ.: Кравець М. Видавець "Руської історичної бібліотеки" // УІЖ.– 1967.– № 6. – С.137–138; Павлишин С. Пам'ять роду і народу // Дзвін.– 1993.– № 4–6. – С.124–129.

Архіви: ЛНБ. Відділ рукописів. – Ф.11.

Н.Г.Баб'як, М.М.Романюк

БЕРЕЗОВЕЦЬ Дмитро Тарасович [18.10.1910, м. Новоград-Волинський, тепер Житомир. обл. – 29.05.1970, Київ] – археолог.

Н. в родині вчителя Тараса Липовича Б. Початкову освіту здобув у Бердичеві, 1924—вчився у профшколі. До 27 працював слюсарем у дгоспі. З 1928 — вчитель у голі сел. молоді в с. Сахнижинського пов. Тоді ж почав працювати у складі археол. експедиції Бердичів. музею під керівництвом Т.М.Мовчанівського на розкопках Райковельського городища. У 1929—31 — з. відділом цього музею, водчас працював у навч. закладах Укржитлобуду. 1932 був призваний на дійсну військ. службу. В 1941 закінчив Військ. ад. механізації та моторизації СЧА, викладав тактику у 2-му тьянів. танк. уч-щі, з 1942 ював на Пд.-Зх. фронті. У 1942 потрапив у полон, був уборі в с. Пшекопане, в концборах Хиров, Гессен, Герліц, Юсросен і Дора). Втік в Австрію, де амер. військ. адміністрація призначила його комендантом табору для переміщених осіб Клюбєрвізен (Браунвейг).

Повернувся до Києва 1945. 1946 почав працювати в Ін-ті археології АН УРСР. Поряд з епиграф. розробками керував екскавациями в зонах новобудов та меліоратив. систем (територ. дослідження Печенізького, Старокопальського та Кременчуцького водосховищ, каналу Дніпро-Донбас, зрошувальних систем на Пд. України). Зроблено 25

наук. звітів заг. обсягом понад 40 друк. аркушів. Б. досліджував питання ранньослов'ян. історії переддерж. періоду, гол. чин. через пошуки проміжних ланок, що заповнюють культурно-хронологічні лакуни в археології сх. слов'янства. Такою ланкою став комплекс старожитностей ранньослов'ян. часу (волинцівська культура), відкритий поблизу с. Волинцеве Путивльського р-ну Сум. обл. (1948). Розкопки підтвердили положення та уточнили окремі моменти конценції Б. щодо етнокульт. розвитку населення Лівобережної України і набули подальшої розробки в працях його послідовників. Виявив та дослідив 1956—59 ранньослов'ян. пам'ятки пенківського типу (від с. Пенківка кол. Новоград-Волинського р-ну Кіровоград. обл.). Виявлені ним 1961—63 поселення у заплаві р.Тясмин та Андрусівський могильник стали еталонними для згодом виділеної пенківської культури. Одним з гол. напрямків наук. діяльності Б. було вивчення пам'яток алано-болг. населення Пн. Причорномор'я, об'єднаних у салтівську культуру. Б. значну увагу приділяв і вивченню пам'яток 1-ї пол. 1-го тисячоліття н.е. Найповніше свої наук. погляди вчений виклав у неопубл. монографії "Сіверяни (перед утворенням Київської Русі)", на основі якої 1969 за-

хистив канд. дисертацію у Москві. В останні роки життя Б. готував узагальнену працю про стародав. Салтів (місто Сарад за араб. джерелами), яку не встиг закінчити. Результати вивчення салтівської культури опублікував в однойм. розділі "Археології Української РСР" (Т.3.— К., 1975), а питання етніч. змісту цієї культури висвітлено у ст. "Про ім'я носіїв салтівської культури" (1970). Дослідження Б. в Лівобереж. Україні та у Серед. Подніпров'ї склали великий доробок у вивченні археології сх. слов'ян напередодні і в період утворення давньорус. держави. Виділені Б. волинцівські пам'ятки на лівому березі Дніпра відповідають літопис. сівер'янам так само, як і пенківські — літопис. уличам на правому.

Тв.: Харівський скарб//Археологія. — 1952.— Т.6.— С.109—119; До питання про літописних сівер'ян// Там же.— 1953.— Т.3.— С.28—44; Слов'яни і племена салтівської культури // Там же.— 1965.— Т.19.— С.47—67; Про ім'я носіїв салтівської культури // Там же.— 1970.— Т.24.— С.59—74; Салтівська культура // Археологія УРСР. — К., 1975. — Т.3. — С.421—425.

Літ.: Сміленко А.Т., Сухобоків О.В. Пам'яті Дмитра Тарасовича Брезовця (18.10.1910 — 29.05.1970) // Археологія. — 1990.— № 4.— С.107—114. *

О.В.Сухобоків

Микола Філатов. С. Ю. Вітте.

ВІТТЕ Сергій Юлійович [17 (29).06.1849, Тифліс, тепер Тбілісі — 25.02 (13.03).1915, Петроград] — рос. держ. діяч, економіст, фінансист, підприємець, граф (з 1905).

Н. в родині Ю.Ф.Вітте, урядовця Кавказ. намісництва, нащадка давніх вихідців з Голландії. Його мати — уроджена О.О.Фадеева, дочка саратов. губернятора, по материн. лінії з роду кн. Долгорукових. Родина В. належала до беззем. служилого дворянства. Був двічі одружений. Перша дружина Н.О.Спиридонова (уроджена Іваненко), дочка черніг. предводителя дворянства, померла 1890. Невдовзі одружився з М.І.Лісаневич. Дітей не мав. Виховувався в сім'ї брата своєї матері генерала Р.О.Фадеева, відомого рос. воен. історика і публіциста консерватив., близького до сло-